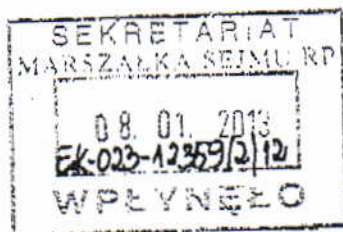

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 8 stycznia 2013 r.

BM-1-071-1145/12/3
DPrC-I-071-83/12

Pan

Marek Kuchciński

Wicemarszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Wznowyienie sprawy!

W odpowiedzi na interpelację pani poseł Anny Bańkowskiej z dnia 26 listopada 2012 r., przekazaną przy piśmie Pana Marszałka z dnia 7 grudnia 2012 r., znak SPS-023-12359/12, w sprawie pozbawiania ojców prawa do kontaktów z dziećmi, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

I. Podniesiona w interpelacji kwestia dotyczy trudności, jakie napotykają ojcowie w kontaktach i wychowywaniu dzieci po rozpadzie małżeństwa lub w czasie kryzysu związku, w którym pozostają rodzice małoletnich dzieci. Kwestii tej dotyczy pismo Forum Matek Przeciw Dyskryminacji Ojców z dnia 7 sierpnia 2012 r. skierowane do Ministra Sprawiedliwości. Przy piśmie tym przedłożono *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*, a w kolejnym piśmie z dnia 10 listopada 2012 r. Forum Matek przedstawiło nowe, doprecyzowujące pierwotnie złożone, propozycje zmian Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Z uzasadnienia ww. projektu wynika, że celem projektowanych rozwiązań jest zapewnienie prawa do wychowania dzieci przez każdego z rodziców żyjących w rozłączeniu oraz zachowania stałego, równoważnego i bezpośredniego związku z dzieckiem, a także prawa do utrzymywania znaczących relacji dziecka z krewnymi każdego z rodziców. W ocenie projektodawców, wprowadzone do ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r., poz. 788), zwanej dalej „k.r.o.”, zmiany, dotyczące porozumienia między rodzicami w sprawie

sprawowania wspólnej pieczy, w praktyce nie dochodzą do skutku. W projekcie proponuje się wprowadzenie – w przypadku braku porozumienia – na wniosek jednej ze stron pieczy równoważnej. Piecza ta polegałaby na tym, że dziecko pozostawałoby proporcjonalną ilość czasu pod opieką każdego z rodziców. Natomiast w przypadku wspólnej opieki naprzemiennej dziecko zamieszkiwałoby na przemian raz z jednym, raz z drugim rodzicem. Projekt zawiera również propozycję wprowadzenia zarządzenia natychmiastowego powrotu dziecka wywiezionego i zatrzymanego przez jednego rodzica bez zgody drugiego, gdy prawo pieczy nad dzieckiem wykonywali wspólnie.

Ponadto, w projekcie przewiduje się zmiany ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.”, poprzez odejście od ogólnej zasady określającej właściwość miejscową sądu opiekuńczego na rzecz wprowadzenia zasady domicylu. Proponuje się, aby sądem właściwym do ingerencji w relacje dziecko – rodzice był sąd ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania.

Zawarte w ww. projekcie propozycje uregulowania pieczy naprzemiennej i równoważnej (proponowane art. 58, 107, 113 k.r.o.) stanowią jego kluczowy element. Zgodnie z projektem, art. 58 k.r.o. miałby otrzymać następujące brzmienie:

- Art. 58 § 1. W wyroku orzekającym rozwód sąd orzeka o wspólnej władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem obojga małżonków. W przypadku braku zgodności co do finansowej partycypacji w kosztach utrzymania dziecka, sąd na wniosek strony orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Rodzice dalej wykonują równoważną pieczę nad wspólnym dzieckiem kierując się dobrem dziecka.*
- § 2. Sąd w orzeczeniu orzeka o opiece naprzemiennej lub równoważnej, jeśli jest zgodna wola rodziców. W przypadku jej braku, sąd uwzględnia przedstawione porozumienie rodziców o wyborze rodzaju opieki naprzemiennej bądź równoważnej.*
- § 3. Jeżeli z powodu różnych miejsc zamieszkiwania rodziców, dziecko przebywa dłużej z jednym z nich, sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie realizacji obowiązku (re)kompensaty drugiemu rodzicowi wykonywania władzy rodzicielskiej i pieczy nad dzieckiem.*

(Re)kompensata dotyczy tego rodzica, który nie przebywa z dzieckiem na co dzień z powodu oddzielnego zamieszkania lub niemożności wykonywania tej pieczy.

§ 4. *Realizacja prawa rekompensaty ma dążyć do zrównoważenia (symetrii) wykonywania władzy rodzicielskiej i pieczy nad dzieckiem (dziećmi) stron.*

§5. 1. *Utrudnianie realizacji prawa (re)kompensaty przez rodzica, z którym dziecko przebywa na co dzień jest podstawą do nakazania zapłaty sumy pieniężnej w wysokości od 100 zł do 2000 zł rodzicowi uprawnionemu do realizacji tej (re)kompensaty. Do wykonania postanowień tego punktu stosuje się przepisy od art. 598¹⁵ do art. 598²¹ k.r.o.*

2. *W przypadku wielokrotnego utrudniania powyższego obowiązku (re)kompensaty, sąd na wniosek drugiego rodzica ograniczy władzę rodzicielską temu rodzicowi, który utrudnia lub łamie prawo rekompensaty i powierzy dziecko drugiemu rodzicowi.*

§ 6. *Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.*

II. Przechodząc do oceny przedstawionych w projekcie najistotniejszych propozycji należy stwierdzić, że dotyczą one zagadnień, które były przedmiotem nowelizacji k.r.o. oraz k.p.c. dokonanej (z przedłożenia rządowego – opartego na projekcie przygotowanym przez działającą przy Ministrze Sprawiedliwości Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego) ustawą z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 220, poz. 1431), zwanej dalej „nowelą z 2008 r.”. Okoliczność ta nie może być pominięta przy ocenie zgłoszonych propozycji, ze względu na wymóg zapewnienia stabilności regulacji dotyczących kontaktów rodziców z dziećmi. Należy też zauważyć, że przedstawiciele środowisk ojcowskich wyrazili swoje stanowisko wobec projektu wspomnianej nowelizacji w trakcie spotkań zespołu ds. przeciwdziałania dyskryminacji ojców, działającego przy Pełnomocniku Rządu ds. Równego Traktowania. Uwagi wówczas zgłoszone zostały w większości uwzględnione w dokonanej nowelizacji.

Należy podnieść, że problematyka pieczy naprzemiennej jest związana z władzą rodzicielską wykonywaną wspólnie przez oboje rodziców. Tzw. piecza

naprzemienna polega na tym, że dziecko przebywa na przemian u każdego z rodziców. Taki podział pieczy jest dopuszczalny w obecnym stanie prawnym w odróżnieniu od podziału w czasie władzy rodzicielskiej, która nie może być sprawowana na przemian.

Miejsce pobytu dziecka jest okolicznością faktyczną i w razie jednomyślności rodziców nie wymaga ustalenia z mocy ustawy lub orzeczenia sądu. Jeżeli nie toczy się sprawa rozwodowa lub opiekuńcza i rodzice zgodnie postanowią, że dziecko będzie przebywać u nich naprzemiennie, to przepisy prawa nie stoją temu na przeszkodzie. Warunkiem jest wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Warunki do sprawowania pieczy naprzemiennej mogą też wystąpić w razie pozostawienia wspólnej władzy rodzicielskiej w wyroku rozwodowym lub postanowieniu wydanym na podstawie art. 107 k.r.o.

Obowiązujące przepisy art. 58 § 1 zd. 2 i § 1a zd. 2 k.r.o. oraz art. 107 § 2 zd. 2 k.r.o. przewidują możliwość pozostawienia pełnej władzy rodzicielskiej obojgu rozwiedzionym małżonkom (lub małżonkom żyjącym w rozłączeniu) na ich zgodny wniosek. Skuteczność wniosku, o którym mowa, została uzależniona od przedstawienia sądowi porozumienia rodziców dotyczącego sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej (i kontaktów z dzieckiem) po rozwodzie oraz zgodności tego porozumienia z dobrem dziecka, a także jest uwarunkowana istnieniem pozytywnej prognozy, iż oboje rodzice będą współdziałać w sprawach dziecka.

W takim przypadku zasady sprawowania pieczy naprzemiennej muszą być określone w porozumieniu. W porozumieniu rodzice powinni wskazać, kiedy dziecko będzie przebywać u każdego z nich (dwa miejsca pobytu) oraz uzgodnić dla celów formalnych jedno miejsce zamieszkania dziecka, którym powinno być miejsce zamieszkania któregoś z rodziców. Nie oznacza to jednak, że model pieczy naprzemiennej jest preferowanym modelem sprawowania pieczy nad dzieckiem po rozstaniu rodziców. W orzecznictwie sądów znajduje odzwierciedlenie zasada jednego centrum życiowego dziecka. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy¹ stwierdził, że okresowe zmiany osoby wykonującej władzę rodzicielską nie tylko nie mogą zapewnić dziecku należytego zaspokojenia jego potrzeb, ale wręcz wyłączają jednolitość kierunku wychowania i mogą wyrzucić ujemny wpływ na

¹ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1952 r., sygn. akt C 414/52, OSNCK 1953/2/47, LEX nr 117176